

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Tema 3. Monumente istorice și artefacte promovate în diplomația culturală

Cursul Diplomația culturală prin valorizarea patrimoniului istoric

Titular: Conf. univ. dr. Mircea Negru

Cuprins

1. Politici publice în domeniul patrimoniului cultural și istoric.
2. Convenții internaționale
3. Monumentele istorice și diplomația culturală

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Rezumat

Tema *Monumente istorice si artefacte promovate în diplomatia culturală* cuprinde informații necesare privind politicile publice în domeniul patrimoniului istoric, parte a patrimoniului cultural. În acest context sunt prezentate principalele convenții internaționale pentru conservarea si restaurarea patrimoniului cultural si istoric, precum și prevederile legale naționale la nivelul României.

Rolul monumentelor istorice în diplomatia culturală este în continuă creștere, acestea jucând fiind o punte de comunicare între națiuni între care există mari divergențe de politică externă sau chiar sunt confruntări. În contextul globalizării, impactul patrimoniului istoric în cadrul diplomației publice este și el global. Din ce în ce mai des guvernele sunt interesate de promovarea imaginii lor externe prin acțiuni culturale, inclusiv prin susținerea financiară a restaurării patrimoniului istoric.

În muzeele lumii există artefacte de o valoare excepțională care susțin chiar brandul de țară. Menționăm aici armata de ceramică din China, care este folosită eficient de diplomația chineză prin organizarea de expoziții itinerante la nivel global.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

1. Politici publice în domeniul patrimoniului cultural-istoric

Legislația privind protejarea patrimoniului istoric în România are tradiții încă din secolul al XIX-lea, odată cu apariția Comisiei Monumentelor Istorice. Aceasta a luat ființă prin decretul regal nr. 3658 la data de 17 noiembrie 1892, respective în baza Legii pentru conservarea și restaurarea monumentelor publice. Inițial ea a cuprins 5 membri: Vasile Alexandrescu Urechia, Titu Maiorescu și Constantin C. Arion desemnați de Ministerul de Culte și Instrucțiune Publică, Grigore Tocilescu — directorul Muzeului de Antichități și George Sterian, arhitect și raportorul legii din 1892.¹ Numărul membrilor acestei comisii a juns la 9. Activitatea Comisiei Monumentelor Istorice s-a încheiat în anul 1948, când a fost desființată.

În perioada comunistă locul Comisiei Monumentelor Istorice a fost preluat de Comisia Științifică a Muzeelor (1951.1959). Din anul 1970 Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă iar din 1972 Consiliul Culturii și educației socialiste relua publicarea Buletinului Monumentelor Istorice, care din anul 1974 s-a denumit Revista Muzeelor și Monumentelor – Seria Monumente Istorice și de Artă (1974-1989). În anul 1990 a fost reînființată Comisia Națională a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, care editează Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice și Revista Monumentelor Istorice. Din anul 2001, de redactarea acestor periodice se ocupă prin lege Institutul Național al Patrimoniului²

După revoluția din anul 1989, din motive considerate de unii specialiști ciudate, a fost abrogată legea privind protejarea patrimoniului cultural, fără a se pune ceva în locul ei până la Ordonanța de Guvern nr. 43 din anul 2000, care restabilea controlul autorităților publice asupra patrimoniului arheologic. Ulterior au apărut Legea nr. 378 din anul 2001 privind protejarea patrimoniului arheologic.

¹ http://ro.wikipedia.org/wiki/Comisia_Monumentelor_Istorice

² <http://patrimoniu.gov.ro/ro/bcmi-istoric>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Legea nr. 422 din anul 2001 reglementa regimul juridic pentru protejarea monumentelor istorice. De asemenea, ea definea monumentele istorice ca fiind *bunuri imobile, construcții și terenuri situate pe teritoriul României, semnificative pentru istoria, cultura și civilizația națională și universală.*³

Potrivit acestei legi, monumentele istorice *constituie mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic.* Pentru cercetarea, conservare și punerea în valoare a acestora se stabilesc măsuri cu caracter științific, juridic, administrativ, financiar fiscal și tehnic.⁴

Ulterior, prevederi privind protejarea patrimoniului cultural au fost incluse și în alte legi conexe care privesc probleme de urbanism sau dezvoltare teritorială, inclusiv obiective de infrastructură.

2. Convenții internaționale

În cursul Conferinței generale a UNESCO din 17 octombrie 1972, în a 17-a sesiune, la Paris a fost adoptată o măsură fundamental în protejarea patrimoniului cultural, *Convenția cu privire la protejarea patrimoniului mondial cultural și natural.*

Analizând contextul de atunci în care patrimoniul cultural și natural erau amenințate de deteriorare din motive climatice sau de uzura a timpului ori intervenția omului, participanții au decis că venise momentul implicării comunității internaționale în elaborarea unei convenții care să stopeze aceste tendințe negative pentru a recupera și transmite generațiilor viitoare acest patrimoniu.

În primul articol al convenției era definit *patrimoniul cultural* prin componentele sale majore: monumente cu valoare istorică, artistică ori științifică, grupuri de clădiri și situri.

³ <http://www.cimec.ro/Resurse/Legislatie/Legea-422-2001-republicata-2006.pdf> art. 1

⁴ <http://www.cimec.ro/Resurse/Legislatie/Legea-422-2001-republicata-2006.pdf>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Prin articolul 4, statele semnatare își asumau responsabilitatea de a asigura identificarea, protejarea, conservarea, prezentarea și transmiterea patrimoniului cultural și natural către generațiile viitoare, dispunând și alocarea de resurse material în acest sens. Prin aceeași convenție se stabilește înființarea unui Comitet al Patrimoniului Mondial, condus de un secretariat aflat în subordinea Directorului General al UNESCO și a unui Fond al Patrimoniului Mondial, gestionat de acest comitet.⁵

Convenția pentru protejarea patrimoniului cultural subacvatic, semnată la Paris în 2 noiembrie 2001, își propune să protejeze și să pună în valoare toate urmele activității umane aflate parțial sau total sub apă (situri, structuri, clădiri, artefacte împreună cu contextul arheologic și natural), vase, avioane, conducte și cabluri mai vechi de 100 de ani.⁶ Preferabilă este conservarea in situ ca primă opțiune.

Recomandarea pentru protejarea patrimoniului cultural mobil, adoptată la 28 noiembrie 1978 definește patrimoniul cultural mobil, inclusiv istoric, ca fiind obiectele care sunt mărturii ale activității umane și pot fi arheologice, istorice, artistice, științifice și tehnice. Acestea sunt rezultate în urma cercetărilor arheologice (unelte, ceramică, inscripții, monede, bijuterii, arme ori resturi funerare), părți rezultate din dezmembrarea de monumente istorice, material antropologic și etnologic, obiecte artistice, manuscrise, documente arhivistice etc.⁷ Se recomandă implicarea instituțiilor publice și private în protejarea, conservarea și restaurarea lor, eliminarea riscurilor de conservare, prevenirea și limitarea traficului ilicit de obiecte de patrimoniu cultural,

Recomandarea privind salvarea și rolul contemporan al ariilor istorice, adoptată la 26 noiembrie 1976, definește ariile istorice și arhitecturale ca fiind situri preistorice, orașe istorice, vechi cartiere urbane, sate și cătune care trebuie conservate neschimbate. Aceste arii istorice

⁵ <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>

⁶ http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13520&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

⁷ http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13137&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

trebuie văzute ca fiind de neînlocuit, ca ansabluri integrate, care trebuie salvate de creșterea intensității clădirilor modern.⁸

Convenția pentru interzicerea și prevenirea importului ilicit, exportului și transferului de proprietate asupra proprietăților culturale, a fost adoptată la Paris, la 14 noiembrie 1970. Proprietatea culturală este proprietatea care, religioasă sau secular, este desemnată de fiecare stat ca fiind de importanță pentru arheologie, preistorie, literatură, artă sau știință. Țările semnatare recunoșteau că importul ilicit sărăcește patrimoniul cultural al țărilor de origine. Statele membre trebuiau să introducă un certificat de export pentru bunurile culturale, să interzică importurile fără certificat de export, să facă publice interzicerea importurilor ilicite.

De asemenea, statele membre vor interzice importul proprietăților culturale furate, stazele de origine pot parcurge etapele recuperării bunurilor culturale, cu condiția despăgubirii către cumpărătorul de bună credință, Cererea de returnare se va face pe căi diplomatice. iar statul care cere restituirea va suporta toate costurile acestui incident.⁹

Convenția privind protejarea proprietății culturale în cazul unui conflict armat cu regulile pentru executarea prevederilor convenției, adoptată la Haga la 14 mai 1954, recomandă părților semnatare să se abțină de la distrugerea ori deterioarea patrimoniului cultural în timpul conflictelor militare, să interzică actele de vandalism. În cazul ocupării unui teritoriu, partea ocupantă era responsabilă cu măsurile de conservare a patrimoniului cultural, cu respectarea dreptului de proprietate asupra acestuia. Nu era acoperit de protecția convenției patrimoniul cultural amplasat intenționat sau nu în apropierea unor obiective militare (gări, aerodromuri etc.) Convenția a fost completată cu un prim protocol, la Haga 14 mai 1954, respectiv al doilea protocol la Haga, 26 martie 1999.¹⁰

⁸ http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13133&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

⁹ http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13039&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

¹⁰ http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13637&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

3. Monumentele istorice în diplomația culturală

În cadrul Departamentului de Stat al SUA, problemele de diplomatie culturală prin patrimoniul istoric este atât de importantă încât există structuri autonome precum Cultural Heritage Center US Diplomacy – Centrul de Patrimoniu Cultural al Diplomatiei SUA¹¹, Biroul pentru afaceri educationale si cultural ale SUA¹²

Folosirea cercetărilor arheologice în politica culturală a SUA este o practică veche. Încă din secolul XIX organizarea și susținerea expedițiilor arheologice internaționale cereau o efort diplomatic din partea ambasadurilor SUA. Politica externă a SUA prin arheologie contribuie la o mai bună înțelegere mutuală și construirea de punți de legătură. Parteneriatele internaționale sunt adesea implementate prin instrumente și politici ale arheologiei, prin intermediul marilor muzee din SUA. Acestea contribuie la sublinierea principiilor diplomatiei culturale a SUA. Arheologia este o parte relevantă a instrumentelor diplomatiei publice a Departamentului de Stat. Multe dintre proiectele arheologice subvenționate de US sunt operate prin agenda diplomatică.¹³

Practica schimbului de artefacte și diplomația culturală. Imaginea celuilalt

Schimbul de daruri sau artefacte, obiecte din metal prețios ori alte material prețioase, dar care întotdeauna reprezentau identitatea unor comunități, s-a practicat din cele mai vechi timpuri. Azi, schimburile dintre șefi de state din perioade mai vechi sau recente sunt deja considerate ca având valoare istorică și reprezentând identitățile celor care au participat la acestea. Într-un fel, în

¹¹ <http://eca.state.gov/cultural-heritage-center>

¹² <http://eca.state.gov/about-bureau>

¹³ [Christina Luke, Morag Kersel, US Cultural Diplomacy and Archaeology: Soft Power, Hard Heritage](#), New York, 201;

<http://books.google.ro/books?id=fysVIbZtAIC&pg=PA64&dq=Free+US+Cultural+Diplomacy+and+Archaeology:+Soft+Power,+Hard+Heritage&hl=ro&sa=X&ei=EWpeVK-GDs7VavzmgeAC&ved=0CCEQ6AEwAA#v=onepage&q=Free%20US%20Cultural%20Diplomacy%20and%20Archeology%3A%20Soft%20Power%2C%20Hard%20Heritage&f=false>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

limbajul general al diplomației fie ea și tradiționale, aceste schimburi intenționau să arate bunele intenții ale părților și în același timp o imagine a celuilalt.

În anii 1853-1854, Commodore Mathew Calbrath Perry a întreprins o expediție în Japonia. El obișnuia să practice tradiționalul schimb de daruri. Astfel, de piese rezultate din darurile reciproce între guvernul SUA și oficiali Regatului Ryukzu, au fost primite înainte de semnarea tratatului de la Kanagawa din 31 martie 1854. Ele sunt prezente azi în Muzeul Național de Istorie Naturală de la Smithsonian Institute.¹⁴

¹⁴ <https://repository.si.edu/handle/10088/1343>